

Inleiding

Met belangstelling is kennisgenomen van de vragen van de leden van de vaste commissie voor Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen over de verschillende brieven die in de periode juli 2001-maart 2002 over autonomievergroting en deregulering in het funderend onderwijs aan de Tweede Kamer zijn verzonden¹. De vragen zijn gesteld in het kader van een schriftelijk overleg dat in de plaats is gekomen van het op 21 maart jl. geplande algemeen overleg dat is komen te vervallen.

Voor de beantwoording zijn de vragen gerangschikt naar de volgende thema's:

- I Deregulering en administratieve last
- II (Bestuurlijke) schaalgrootte
- III Schoolbudget en lumpsumbekostiging
- IV Bestuurlijke inrichting
- V Gemeentelijke rol/achterstanden
- VI Ouders en leerlingen; medezeggenschap
- VII Overige onderwerpen

I Deregulering en administratieve last

De leden van de PvdA-fractie zien graag meer helderheid over de 'kleilaag' tussen Rijk en scholen. Waar blijft het in december 1999 toegezegde onderzoek naar de positie van de administratiekantoren? En hoe kan voorkomen worden dat grote schoolbesturen en gemeenten niet uitgroeien tot een rij mini-Zoetermeertjes?

Deze vragen zijn ingegeven door het risico dat de ruimte die scholen wordt gegeven, op decentraal niveau weer wordt dichtgeregeld, bijvoorbeeld door sociale partners, grote schoolbesturen of administratiekantoren. Alertheid dat de scholen echt ruimte krijgen, is zonder meer geboden. Zowel de sociale partners in brede zin, als de werkgevers en werknemers specifiek moeten zo nodig nadrukkelijk daar op worden aangesproken. Afgaande op de *Agenda 2006 (april 2002, Sectorbestuur Onderwijsarbeidsmarkt)* van de sociale partners onderwijs zullen ook zij dit nastreven. Ook in deze agenda is ruimte voor scholen de rode draad. Daarbij bestaat brede consensus dat de school ook in staat moet zijn de ruimte te benutten en de verantwoordelijkheid te nemen. Naarmate waarin de school hierin beter slaagt zal de behoefte en noodzaak afnemen van bovenaf opgelegde regels het proces en de organisatie van de school. Een eerste vereiste is dan een duidelijke taak- en bevoegdheidsverdeling binnen de totale schoolorganisatie, van

---

¹ Het betreft de volgende brieven:

- brief van 4 juli 2001 ter aanbieding van de *Beleidsagenda funderend onderwijs* (OCW-00-819);
- brief van 5 juli 2001 ter aanbieding van de notitie *Kwaliteit aan de basis* (TK 27 400 VIII, nr. 92);
- brief van 9 oktober 2001 inzake de *ontwerpwedstrijd en initiatiefrijke scholen* (OCW-00-153)
- brief van 10 januari 2002 ter aanbieding van het Onderwijsraadadvies *Wat scholen vermogen* (OCW-02-048);
- brief van 23 januari 2002 inzake een *beleidsreactie op hoofdlijnen* op het Onderwijsraadadvies (OCW-02-090);
- brief van 15 maart 2002 inzake *Richting, ruimte, rekenschap en resultaat* (OCW-02-285).

bestuur tot en met de ouders, maar in ieder geval tussen bestuur en management. Zeker in het voortgezet onderwijs ziet men meer en meer een bestuur op hoofdlijnen met een management dat de facto als het dagelijks bestuur van de scholen functioneert. Dat geeft al een duidelijke afbakening van de ruimte van de verschillende actoren. Voorts is in dit verband de versterking van de rol van onderwijsgevendenden van cruciaal belang. Het schoolmanagement vervult een spilfunctie in het streven naar zelfstandige en ondernemende scholen. Een aantal met name door de schoolleidersorganisaties AVS en VVO recent ontwikkelde stimuleringsprogramma's (zoals de Nederlandse Schoolacademie en het project Schoolbudgetten, Personeelsbeleid en Schoolontwikkeling) richt zich op de versterking van het management. Het voornemen is dit in overleg met deze organisaties verder uit te bouwen. Op deze manier worden scholen toegerust om – zo nodig - van onderop een gezond tegenwicht te bieden tegen grotere besturen of actoren buiten de eigen schoolorganisatie, die het voornemen hebben de beleidsruimte met eigen regels en voorschriften te beperken. Ook de modernisering van de medezeggenschap kan een gunstige invloed hebben op dit tegenwicht.

Terecht wijzen de leden van verschillende fracties op het belang van het schrappen van regels en de vermindering van de administratieve last voor de scholen. De scholen moeten in hun dagelijks werk, of het nu voor de klas is of bij de verwerking van de administratieve gegevens, geen last hebben van onnodige verplichtingen of regeldruk. De leden van de CDA-fractie vragen of het signaal van scholen dat de regeldruk het grootste probleem is, wordt herkend en of het beleid daar voldoende op inspeelt.

Dat signaal is herkend. Regeldruk wordt veroorzaakt door een teveel aan belemmerende regels die vaak gepaard gaan met de nodige administratieve rompslomp. Deze regeldruk moet worden verminderd - door overbodige regels te schrappen en door een informatiebeleid dat niet alleen leidt tot een transparant beleids- en verantwoordingsproces, maar ook voor de scholen tot een forse vereenvoudiging van de informatie-uitwisselingsprocessen.²

Als het gaat om het schrappen van overbodige regels is in de notitie *Kwaliteit aan de basis (juli 2001)* voor een aantal belangrijke onderwerpen (zoals kerndoelen, lump sum primair onderwijs, onderwijshuisvesting) aangegeven langs welke weg op korte en middellange termijn gewerkt wordt aan meer ruimte voor scholen. In aanvulling daarop heeft uw Kamer in november 2001 in het kader van de behandeling van het Wetsvoorstel op het onderwijstoezicht (WOT) een lijst ontvangen van zo'n 25 regelingen die in aanmerking komen om te worden geschrapt of te worden vereenvoudigd opdat scholen meer ruimte krijgen om het onderwijsproces zelf in te richten (Tweede Kamer 27 783, nr. 22). Deze lijst vormt onderdeel van een notitie waarin een eerste aanzet is gegeven voor een modernisering van de regelgeving die gebaseerd is op algemene beginselen voor onderwijskwaliteit. Nu de WOT het Staatsblad heeft bereikt, is het moment daar om hieraan voortvarend uitwerking te geven.

Ten aanzien van stand van zaken rond het informatiebeleid dat nadrukkelijk gericht is op de vermindering van de administratieve last van scholen verwijzen

---

² Zie de in de voorgaande noot vermelde brieven

wij u naar de onlangs aan uw Kamer toegestuurde voortgangsrapportage (brief van 5 juni 2002).

De leden van de CDA-fractie vragen of bij dit streven naar vermindering van de regeldruk sprake is van een tweestrijd tussen vergaand marktdenken en strakke overheidsregulering.

Binnen de nieuwe besturingsfilosofie is de afweging aan de orde welk beleidsinstrument het beste past bij de gestelde doelen of noodzakelijke waarborgen.³ Zo kunnen duidelijke en strakke overheidsregels noodzakelijk blijven, bijvoorbeeld bij rekenschap en verantwoording. Minder regulering ziet men in de toegenomen bestedingsvrijheid en de afgenomen oormerking van onderwijsvergoedingen.

De leden van de CDA-fractie vragen van welke definitie van deregulering het beleid uitgaat. In dit verband is ook de vraag van de leden van de D66-fractie relevant wanneer de wet- en regelgeving echt wordt doorgelood op regels die geschrapt kunnen worden omdat zij niet meer van deze tijd zijn. Dit laatste is een voortdurend aandachtspunt, maar staat niet op zichzelf.

De besturingsfilosofie van Richting, Ruimte, Rekenschap en Resultaat is meer dan de vermindering van de administratieve last en het schrappen van regels. Het dereguleringsstreven moet in een bredere context worden gezien en sluit in die zin aan op de definitie van de Onderwijsraad, waar de leden van de CDA-fractie naar verwezen. Met deregulering wordt dan een minder normerende werking van regelgeving bedoeld - anders gezegd, een vorm van regelgeving die niet betuttelend is en ruimte laat voor eigen inzichten, keuzes en handelingen van scholen.

De aanvaarding van de WOT beschouwen wij als een forse stap op weg naar een gedereguleerd systeem. De WOT staat immers voor een stimulerend toezicht dat primair gericht is op de onderwijsopbrengsten (de "wat"-vraag). Over de wijze waarop de school de ruimte invult om de onderwijsresultaten te bereiken (de 'hoe'-vraag), kan de inspectie zich uitsluitend in adviserende zin en in relatie tot de opbrengsten uitlaten. In antwoord op een vraag hierover van de leden van de D66-fractie betekent dit dat nu de WOT er ligt, er gericht kan en moet worden gekeken naar een systeem van regelgeving dat daadwerkelijk meer ruimte geeft voor de professionele en zelfstandige school met betrekking tot de 'hoe'-vraag. Regels die dit belemmeren dienen te worden geschrapt. Momenteel wordt nagegaan of een dergelijk systeem kan worden bereikt door de *algemene beginselen van onderwijskwaliteit*. Daarbij wordt uitgegaan van de notitie "*Mogelijkheden tot modernisering onderwijswetgeving voor PO en VO*" zoals deze u ter kennisneming is toegezonden bij brief van 14 november 2001 (Tweede Kamer 27 783, nr. 22). Zoals hiervoor al is opgemerkt bevat deze notitie ook een lijst van ongeveer 25 regelingen die in dit kader in aanmerking komen om te worden geschrapt of te worden vereenvoudigd. Bij deze uitwerking van een gedereguleerd systeem wordt, zoals de leden van de D66-fractie vragen, nadrukkelijk de ruimte voor de professionele en zelfstandige school betrokken.

---

³ Zie hiervoor in algemene zin ook de beleidsreactie van 5 juli 2001 op "Dereguleren met beleid", de studie van de Onderwijsraad.

De leden van de D66-fractie missen in de stukken informatie over wetten die aan modernisering toe zijn omdat ze niet langer bij de tijd zijn. Daarbij doelen zij in het bijzonder op een meer hedendaagse interpretatie van artikel 23 van de Grondwet in relatie tot de toegankelijkheid van het onderwijs.

In de verkenning *Grenzeloos leren* is dit onderwerp door het kabinet aangesneden. Voor de toekomst is het niet alleen belangrijk om het gedachtegoed dat dit artikel vertegenwoordigt goed te beheren, maar ook na te gaan hoe hiervan een inspirerende werking kan uitgaan in het licht van de uitdagingen waar het onderwijs in het begin van deze eeuw voor staat. De studie die de Onderwijsraad op ons verzoek hiernaar verricht, wordt in juli 2002 verwacht.

II (Bestuurlijke/institutionele) schaal

Aangezien verschillende fracties aandacht gevraagd hebben voor kleinschaligheid van het onderwijs worden ten behoeve van een juist beeld van het debat eerst kort de verschillende betekenissen van de term "schaal" aangegeven.

Allereerst is er de bestuurlijke schaal. Een schoolbestuur kan het bevoegd gezag zijn van één of meer scholen. Het begrip "school" staat in principe voor de eenheid van bekostiging (gekoppeld aan het aantal op de school ingeschreven leerlingen).

Die "school" kan echter, zeker in het voortgezet onderwijs, opgesplitst zijn in (neven)vestigingen, al dan niet in verschillende gemeenten, en die vestigingen op hun beurt in verschillende gebouwen. Dat gebouw is over het algemeen de dagelijkse leer- en werkomgeving van de leerlingen en het personeel. Daarbinnen kan het onderwijs ten slotte verder kleinschalig zijn georganiseerd.

Eén ding staat vast: er is brede overeenstemming over dat leerlingen (én personeel) zich prettig en veilig moeten voelen. Zij moeten geen nummer zijn, zoals de leden van de VVD-fractie terecht opmerken, maar zich gekend weten in en betrokken voelen bij hun dagelijkse leer- en werkomgeving. Dit belang van de menselijke maat voor het onderwijs is in de beleidsreactie op *Wat Scholen Vermogen*, onderschreven, in navolging van de notitie *School op maat*. In die notitie worden verschillende initiatieven beschreven die een bijdrage kunnen leveren aan die kleinschaligheid. De D66-fractie wijst erop dat ook instrumenten denkbaar zijn die kleinschaligheid dichterbij brengen.

De stichting van een nevenvestiging is zo'n instrument. Uw Kamer is op 12 juni jl. tijdens het algemeen overleg over de toetsingskaders voor het Plan van Scholen akkoord gegaan met voorstellen om de kleinschaligheid op vestigingsniveau te bevorderen door de grens voor stichting van een nevenvestiging belangrijk te verlagen⁴.

Het is aan het volgende kabinet eventuele verdere initiatieven ten behoeve kleinschaligheid te ontplooiën. In dit verband wordt gewezen op het recente rapport van het Sociaal en Cultureel Planbureau (SCP), *Voortgezet Onderwijs in de Jaren Negentig*. Het SCP stelt hierin dat ook op grote scholen de meeste leerlingen onderwijs krijgen in relatief kleinschalige (neven)vestigingen. Het SCP stelt voorts, althans voor het voortgezet onderwijs, dat de omvang van de school geen prominente rol speelt bij de schoolkeuze.

---

⁴ Brief van 27 maart 2002 inz. Plan van Scholen 2002-2004 (TK 27 903, nr. 5)

Het SCP-rapport bevestigt het in eerdere brieven aan de Kamer geschetste beeld dat veel scholen aandacht besteden aan de kleinschaligheid van het onderwijs. Ook verschillende projecten van de initiatiefrijke scholen zijn hier op gericht.

In veel gevallen is een zekere bestuurlijke schaal nodig om het financiële en personele vermogen op te brengen om die kleinschaligheid te realiseren. Dat zegt de beleidsreactie op *Wat Scholen Vermogen*. De beleidsreactie voegt daar aan toe: "Hier geldt (...) het adagium groot waar het moet, klein waar het kan". De VVD-fractie vroeg om een toelichting op dit adagium.

In de brief van 15 maart jl. wordt dit adagium uitgewerkt. Het gaat niet zozeer om de schoolgrootte, in termen van het aantal leerlingen dat is ingeschreven op de school (dit is uiteengezet in *School op maat*), maar om de dagelijks ervaren schoolomgeving: het gebouw, de groep, de klas, de pedagogisch-didactische eenheid. Voor de menselijke maat is het van belang in die kleinschaligheid te investeren. Op die manier streven enkele initiatiefrijke scholen naar meer individuele begeleiding en zorg voor de leerling. Dit kan bij grotere en kleinere schoolbesturen maar over het algemeen is het gerechtvaardigd te zeggen dat een zekere bestuurlijke (of institutionele) schaal meer mogelijkheden biedt. In dat geval kiest men dus voor groot waar het moet (de bestuurlijke of institutionele schaal), en klein waar het kan (het gebouw, de pedagogisch-didactische eenheid).

De leden van de PvdA-fractie verzoeken om een inventarisatie van de hinderpalen die scholen ervaren voor de realisatie van een kleinschalige pedagogisch-didactische organisatie.

De wet- en regelgeving bevatten, afgezien van de om doelmatigheidsredenen gehanteerde stichtings- en instandhoudingsnormen, geen voorwaarden voor deze kleinschaligheid. Zoals ook uit het even hiervoor gestelde blijkt, laat het veld bovendien al talrijke vormen van pedagogisch-didactische kleinschaligheid zien. Toch kan het zijn dat scholen belemmeringen in enigerlei vorm ervaren. Onderzocht zal worden waar deze uit bestaan en hoe deze kunnen worden weggenomen. Het resultaat hiervan zal u worden toegezonden en aan het veld ter beschikking worden gesteld.

De leden van de D66-fractie dringen in verband met kleinschalig onderwijs aan op een instemmings- of vetorecht voor ouders en leerkrachten bij besluiten over fusie en splitsing.

In de Wet medezeggenschap onderwijs 1992 heeft de medezeggenschapsraad een adviserende rol bij de beginselbeslissing van het bevoegd gezag om tot fusie of splitsing over te gaan. Voor de uitwerking van de gevolgen van die beslissingen hebben ouders en leerkrachten (en in het voortgezet onderwijs ook de leerlingen), een instemmingsrecht voor de, in de wet omschreven onderwerpen die hen raken. Tijdens het algemeen overleg van 26 april 2001 en 21 juni 2001 over de beleidsnotitie *De toekomst van de medezeggenschap in het primair en voortgezet onderwijs en in de BVE-sector* is in reactie op het door de D66-fractie bepleite instemmingsrecht/vetorecht, aangegeven dat dit niet past binnen de verdeling van verantwoordelijkheden in de relatie werkgever (bevoegd gezag) en werknemers (leerkrachten). Voor de ouders ligt dat, als "gebruikers" van de onderwijsvoorziening anders. Zij staan niet in een bevoegdheidsrelatie tot het bevoegd gezag. Om die reden bevat de genoemde beleidsnotitie het voornemen de

ouders in het kader van de versterking van hun positie, meer invloed te geven, zij het minder dan de fractieleden van D66 voorstaan. In de notitie is voorgesteld de versterking toe te spitsen op de grondslag van de school. De grondslag speelt bij fusies en splitsingen dikwijls een belangrijke rol. Dit voorstel is onderdeel van de wetsvoorstellen tot modernisering van de medezeggenschap voor respectievelijk primair onderwijs, voortgezet onderwijs en de BVE-sector, die momenteel voor advies bij de Raad van State liggen.

Het is aan het nieuwe kabinet, mede naar aanleiding van dit advies, om te beslissen over deze wetsvoorstellen.

De leden van de D66-fractie vragen daarnaast of er bereidheid bestaat alternatieve bestuursvormen te stimuleren, waarbij bestuurlijke krachten worden gebundeld onder gelijktijdige instandhouding van kleine, inhoudelijk zelfstandige scholen. Daarbij noemen zij de *franchiseformule* en de *coöperatieve vereniging*.

Deze bereidheid is er. Met financiële steun van het ministerie treffen momenteel de Vereniging van bijzondere scholen op algemene grondslag (VBS) en het bureau Twynstra Gudde (deze laatste als één van de winnaars van de ontwerpwedstrijd *Onderwijs in de kennissamenleving*) voorbereidingen om een aantal schoolbesturen met deze concepten ervaring te laten opdoen. Beide initiatieven worden - tijdelijk - van Rijksweg gefaciliteerd. Eind volgend jaar moeten er praktische concepten van deze bestuursvormen zijn. De schoolbesturen kunnen op basis daarvan zelf beslissen of zij daarvan gebruik maken. Daarnaast staat de regeling stimulering bestuurlijke krachtenbundeling ook open voor dergelijke innovatieve bestuursvormen.

De leden van de PvdA-fractie zijn voorstander van voortzetting van de huidige beleidslijn die neerkomt op het stimuleren van grotere besturen, niet van grotere scholen. In dit verband vragen zij of het stimuleringsbeleid van bestuurlijke krachtenbundeling wordt verlengd.

Het beleid komt inderdaad neer op de stimulering van de bestuurlijke schaal van samenwerking en bundeling van krachten en expertise. Het beleid is dus niet gericht op grotere scholen ofwel op institutionele schaalvergroting, zoals de leden van de VVD-fractie in hun betrokken motie veronderstellen.

Het gaat om versterking van de bestuurlijke kracht. Er zijn positieve ervaringen met de tijdelijke stimuleringsregelingen voor bestuurlijke krachtenbundeling in het funderend onderwijs. Met name in het primair onderwijs heeft deze regeling bijgedragen aan de totstandkoming van krachtiger besturen. Daarom is besloten de regeling zowel voor het primair als het voortgezet onderwijs met twee schooljaren te verlengen, en wel tot 1 augustus 2004. De verlenging in het primair onderwijs moet ook worden gezien in het licht van het streven naar globaler bekostigingsregels (lumpsumbekostiging). Dan zijn krachtiger schoolbesturen nodig die kunnen omgaan met de verantwoordelijkheden, mogelijkheden en risico's die met deze bekostiging gepaard gaan.

De leden van de SGP-fractie merken overigens terecht op dat een zekere bestuurlijke schaal nog niet wetmatig leidt tot een versterkt beleidsvoerend vermogen. Dat hangt uiteindelijk af van een veelheid van intern-organisatorische factoren. In het algemeen kan men echter stellen dat een zekere bestuurlijke schaal gunstiger voorwaarden daartoe schept. Dit is ook de reden geweest om,

zoals hiervoor opgemerkt, de stimuleringsregelingen voor bestuurlijke krachtenbundeling te verlengen.

Het past in het beleid van Richting, Ruimte, Rekenschap en Resultaat dat de scholen zelf de bestuurlijke of institutionele organisatie bepalen, in samenspraak met de leerlingen, de ouders en het personeel. De leden van de SGP-fractie hebben dit terecht opgemerkt.

III Schoolbudget en lumpsum

De leden van de D66-fractie hebben de besteding van het schoolbudget aan de orde gesteld. Volgens hen gaat dit budget veelal naar bovenschools niveau en komt het dus niet daar waar het bedoeld is: op de school. De leden van de D66-fractie vragen om een reactie hierop. Zij vragen hierbij tevens aan te geven welke definitie wordt gehanteerd voor het begrip 'school'.

Ingaande op dit laatste: de school is eenheid van bekostiging in het primair en voortgezet onderwijs. Zoals de term schoolbudget al aangeeft, gaat het om een budget dat per school wordt berekend en vastgesteld. De schoolbudgetten worden uitgekeerd aan het bevoegd gezag, omdat het rijk daarmee een bekostigingsrelatie onderhoudt. Het is aan het bevoegd gezag om in overleg met het management van de scholen en met inachtneming van de voorschriften rond medezeggenschap, te beslissen over de inzet van de schoolbudgetten. De monitor over de inzet van het schoolbudget in het schooljaar 2001/2002⁵ geeft geen aanwijzingen dat zich bij dit 'verdeelvraagstuk' problemen voordoen.

Bij het maken van de keuzes op bestuurs- en managementniveau staan scholen voor belangrijke vragen: Hoe verbeter ik de kwaliteit van het onderwijs en maak ik het werk voor het personeel aantrekkelijker? De schoolleidersorganisaties AVS en VVO vervullen hierin een stimulerende en ondersteunende rol door middel van het aanreiken van concrete voorbeelden en handreikingen. In het primair onderwijs heeft dit gestalte gekregen in het SPS-project (Schoolbudgetten, Personeelsbeleid en Schoolontwikkelingen), dat in samenwerking met de VSWO (de gezamenlijk besturenorganisaties) wordt uitgevoerd

Ook de leden van de PvdA-fractie hebben vragen over het schoolbudget. Dat is volgens hen met te veel ambities beladen, bijvoorbeeld verplicht ouderschapsverlof, meer uren voor de directeur, meer ondersteunende functies, beloningsdifferentiatie en modernisering van inschaling, beloning van Lio's en arbo-contracten. In dat verband vragen deze leden of de bereidheid bestaat om centraal vastgestelde arbeidsvoorwaarden ook centraal te bekostigen opdat het schoolbudget ook echt vrij besteedbaar is.

Eén van de beleidsuitgangspunten is dat scholen meer ruimte krijgen voor een eigen financieel beleid en eigen inrichting van het onderwijskundig proces. Hierdoor kan de school haar beleid beter afstemmen op het primaire proces en zo het maximale uit leerlingen halen. Vanuit die gedachte is het schoolbudget geïntroduceerd en wordt ook inhoud gegeven aan het proces van decentralisatie van arbeidsvoorwaarden. Met de leden van de fractie van de PvdA wordt het

---

⁵ Monitor Decentrale budgetten 2001/2002 (bijlage bij brief van 18 april inzake *voortgang maatwerk* (AB/BAB/2002/15836)

standpunt gedeeld dat ambities in verhouding moeten staan tot de beschikbaar gestelde middelen. Het decentrale schoolbudget is beschikbaar gesteld met het oog op een aantal *mogelijke* bestedingsdoelen. De in de vraagstelling genoemde ambities zijn in dit opzicht herkenbaar.

Op schoolniveau keuzes kunnen maken. Dat is de essentie van de vrije besteedbaarheid van het schoolbudget. Het is hieraan inherent dat niet alle ambities (in dezelfde mate) kunnen worden gerealiseerd.

Wanneer de school keuzes maakt in de besteding van het schoolbudget, gaat deze (vaak meerjarige) verplichtingen aan. Het afsluiten van arbo-contracten bijvoorbeeld of het in dienst nemen van ondersteunend personeel betekent dat besteding van – een deel van - het schoolbudget voor meer jaren wordt vastgelegd. Men kan dan niet of in mindere mate aan andere ambities invulling geven. Deze afweging behoort tot de verantwoordelijkheid van de school.

De leden van de PvdA-fractie vragen hoe het staat met de invoering van vrijwillige lumpsum in het basisonderwijs.

Deze bewindslieden willen een invoering in fasen waarbij scholen afhankelijk van hun eigen wens een verdere fase dan fase I kunnen kiezen.

Er loopt een verkenning naar de mogelijke invoeringsscenario's, waaronder die van vrijwillige lumpsum. Over de eerste resultaten heeft in juni overleg plaatsgevonden met de onderwijsorganisaties. De Kamer wordt binnenkort uitgebreid geïnformeerd over de stand van zaken.

Over de relatie die deze leden daarbij leggen met het experiment van de initiatiefrijke scholen het volgende. Uit de reacties van de initiatiefrijke scholen blijkt dat er brede belangstelling is voor lumpsum in het basisonderwijs. Deze scholen willen graag in de praktijk financiële beheers- en beleidsinstrumenten ontwikkelen en beproeven, die hun in staat stelt goed in te spelen op en om te gaan met de mogelijkheden en risico's van lumpsumbekostiging. De ervaringen die hiermee worden opgedaan komen ten goede aan andere scholen.

Over de relatie die deze leden daarbij leggen met het experiment van de initiatiefrijke scholen het volgende. Uit de reacties van de initiatiefrijke scholen blijkt dat er brede belangstelling is voor lumpsum in het basisonderwijs. Deze scholen willen graag in de praktijk financiële beheers- en beleidsinstrumenten ontwikkelen en beproeven, die hun in staat stelt goed in te spelen op en om te gaan met de mogelijkheden en risico's van lumpsumbekostiging. De ervaringen die hiermee worden opgedaan komen ten goede aan andere scholen.

De leden van de PvdA-fractie vragen tot slot of in het kader van de nieuwe regelgeving rond lumpsum niet een begin kan worden gemaakt om op te houden met de eis dat basisscholen in een bepaald jaar verplicht zijn de rijksvergoeding voor personele kosten te besteden. In zekere zin is dit begin al gemaakt. Bij de inzet en besteding van het schoolbudget (dat inmiddels ca. 7% van het totale personele budget bedraagt) kan middelen ook voor een volgend jaar worden gereserveerd. Van de formatieruimte die voor vergoeding in aanmerking komt, mogen basisscholen jaarlijks 10% omzetten in geld. Ook dit geld mag worden gereserveerd. Bij de voorgenomen invoering van lumpsum leidt de bestedingsvrijheid ertoe dat scholen niet meer gehouden zijn om de volledige lumpsumvergoeding in een bepaald jaar te besteden.

De leden van de VVD-fractie vragen naar aanleiding van het in de brief van 15 maart jl. genoemde onderzoek naar lumpsumfinanciering, hoe de invoering van de lumpsum zich verhoudt tot *opting out* waarover de brief aan het einde spreekt.

Hier dient allereerst een aantal zaken te worden onderscheiden. Het onderzoek naar de modernisering van de lumpsum vindt plaats in het voortgezet onderwijs. Lumpsum functioneert daar al enige jaren als systeem van bekostiging. Momenteel wordt verkend of lumpsumfinanciering in het primair onderwijs kan worden geïntroduceerd op een manier die aansluit op de kenmerken van die sector.

Opting out is een instrument dat de Onderwijsraad in *Wat Scholen Vermogen* oppert als een mechanisme ter beheersing van ontwikkelingen naar een al te grote bestuurlijke schaal. Een school die of het personeel van een school dat binnen het bestaande verband geen ruimte krijgt voor bijvoorbeeld een eigen onderwijsconcept, zou volgens de Onderwijsraad de mogelijkheid moeten krijgen als het ware "uit de school te stappen" en op basis van dat concept een eigen school te beginnen. In de brief van 15 maart jl. is gezegd dat een nadere reactie medio 2002 zou volgen. Momenteel wordt in het overleg met de besturen- en schoolleiderorganisaties van gedachten gewisseld over dit interessante mechanisme. Tevens is niet uitgesloten dat het te verwachten advies van de Onderwijsraad over artikel 23 Grondwet ter zake nog nieuwe inzichten oplevert. Dit laatste is ook relevant omdat aan het concept van *opting out* ook grondwettelijke aspecten vastzitten. Hierbij kan bijvoorbeeld worden gedacht aan de heersende uitleg van dit artikel dat het bevoegd gezag, en dus bijvoorbeeld niet een groep leraren die wil uitstappen, de exclusieve drager van de denominatie is. Voor zover de leden van de VVD-fractie vragen of die school dan wel die personeelsleden en hun concept in dat geval in aanmerking komen voor overheidsbekostiging, kan voorshands het volgende geantwoord worden. Gesteld dat een dergelijk systeem van *opting out* realiteit wordt, dan zal dit steeds de vorm van een school moeten hebben. Indien deze voldoet aan de deugdelijkheids-eisen en overige bekostigingsvoorwaarden dan kan deze school, zoals iedere andere, voor bekostiging in aanmerking komen.

IV Bestuurlijke inrichting

In antwoord op de vraag van de leden van de SGP-fractie wordt het niet nodig geacht een overzicht te verstrekken van de bestuurlijke organisatievormen en samenwerkingsvarianten die in het primair en voortgezet onderwijs mogelijk zijn. Zo'n overzicht heeft de Onderwijsraad feitelijk al in *Wat scholen vermogen* gegeven. Een gedegen inventarisatie en analyse is te vinden in bijlage 2 bij het advies (*Inventarisatie en analyse van vormen van bestuurlijke inrichting*).

De leden van de PvdA-fractie zijn geporteerd voor het voorstel van de Onderwijsraad de figuur van de Raad van Toezicht in de wetgeving over de bestuurlijke inrichting van het onderwijs te introduceren. Deze leden vragen of de bereidheid bestaat dit voorstel over te nemen.

In de brief van 10 januari 2002 (TK 27451, nr. 14) is uw Kamer geïnformeerd over onze zienswijze op raden van toezicht in de bve-sector. Mede tegen deze

achtergrond achten wij het zinvol de mogelijkheden voor het introduceren van een dergelijk bestuurlijk orgaan in het funderend onderwijs te verkennen. Dit sluit aan bij het voorstel van de leden van de PvdA-fractie ter zake. De Raad van Toezicht is een bestuursmodel waarbij de scholen binnen een groter bestuurlijk verband een grote mate van zelfstandigheid hebben en als zodanig centraal gepositioneerd zijn. De Raad van Toezicht komt daarbij, vergeleken met het traditionele bevoegd gezag, meer in de rol van toezichthouder. De school legt op essentiële onderdelen rekenschap af aan de toezichthouder. De basis voor de zelfstandigheid van de school wordt gelegd door een heldere toedeling van bevoegdheden aan het schoolmanagement. Het management oefent deze uit in samenspraak (via medezeggenschap) met de beroepsgroep, de ouders en de leerlingen. Maar ook voor scholen die niet in een groter bestuurlijk verband opereren kan een Raad van Toezicht een aantrekkelijke optie zijn om de verdeling van de bevoegdheden aan te passen aan de nieuwe besturingsfilosofie. Het voorstel van de Onderwijsraad om de Raad van Toezicht in de onderwijswetgeving te verankeren is het verkennen waard en wordt onder de aandacht gebracht van de ambtsopvolgers in het nieuwe kabinet. Goed doordacht moet dan worden of een wettelijke regeling noodzakelijk is. De scholen zijn niet geholpen met onnodige regulering. De bestaande wettelijke voorschriften lijken al toereikend. Dankzij de vrijheid van inrichting van het onderwijs is er al ruimte voor de Raad van Toezicht, maar ook voor andere – nieuwe - bestuurlijke modellen, zoals de coöperatie; in het voortgezet onderwijs hebben de stichting Carmel en de stichting Voortgezet Onderwijs Limburg (een samenwerkingsbestuur) al een Raad van Toezicht.

V Gemeente/achterstanden

De leden van D66 vragen op welke wijze controle/toezicht plaatsvindt op gedecentraliseerd overheidsbeleid, in dit geval gemeentelijk onderwijsachterstandenbeleid. Men verwijst daarbij naar eerdere afspraken en vraagt wanneer voorstellen verwacht kunnen worden.

In het Landelijk Beleidskader gemeentelijk onderwijsachterstandenbeleid 2002-2006 (LBK-GOA) is na overleg met de Kamer en mede op basis van bevindingen van de Algemene Rekenkamer over controle en toezicht een aantal wijzigingen en aanscherpingen opgenomen.

In de eerste plaats vindt controle van het beleid plaats via een landelijke monitor GOA. Gemeenten leveren het Rijk daartoe informatie aan over de vastgestelde, meetbare prestatiedoelstellingen van het GOA-beleid. Mede op basis daarvan vindt periodiek een landelijke evaluatie van het onderwijsachterstandenbeleid plaats. Jaarlijks vindt een verantwoording plaats over de rechtmatigheid van de specifieke uitkering GOA. De accountantsdienst van het Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen zal zich door middel van *reviews* een oordeel vormen over de controles van de accountants van de gemeenten.

Voorts vindt een beleidsmatig toetsing plaats door middel van een analyse van de gemeentelijke GOA-plannen. Indien blijkt dat de plannen niet geheel volgens de doelstellingen van het Landelijk Beleidskader GOA zijn geformuleerd zal ambtelijk dan wel bestuurlijk overleg plaatsvinden met als doel waar nodig tot bijstellingen van het plan te komen. Over de bevindingen wordt de Kamer geïnformeerd.

De fractie van de SGP vraagt om een beschouwing over de verhouding tussen deregulering en decentralisatie in het onderwijs. Daarbij vraagt men in te gaan op de kwaliteit en effecten van het gemeentelijke onderwijsbeleid, mede aan de hand van het in mei 2001 gepubliceerde onderzoek *Decentralisatie in het onderwijs: verschillen en kwaliteiten* van het onderzoeksinstituut Nyfer.

Voor het eerste gedeelte van de vraag wordt verwezen naar het hiervoor gestelde in hoofdstuk I, Deregulering en administratieve last, waar wordt ingegaan op de relatie tussen decentralisatie en deregulering.

Een groot deel van het onderwijsbeleid dat naar gemeenten is gedecentraliseerd, is van recente datum (huisvesting, GOA, OALT, VVE, OK). Deze decentralisatie gaat gepaard met ondersteuningsactiviteiten teneinde alle gemeenten, groot én klein, goed in staat te stellen het beleid te implementeren en uit te voeren. Daartoe zijn afspraken gemaakt met de VNG of, indien om het grote of middelgrote gemeenten gaat, rechtstreeks met gemeenten. Verschillen in aanpak zijn daarbij mogelijk. Dat is juist de kracht van decentralisatie. Voor de balans is het daarbij belangrijk dat op landelijk niveau duidelijk is vastgelegd dat de effecten van het gemeentelijk handelen op basis van concreet geformuleerde doelstellingen éénduidig kunnen worden getoetst. Het hiervoor genoemde LBK-GOA voor de periode 2002-2006 is daarvan een duidelijk voorbeeld. Het beoordelen en bevorderen van de effectiviteit van decentraal beleid is overigens geen zorg van OCenW alleen, maar speelt op meerdere terreinen en wordt op verschillende wijze vorm gegeven. Een voorbeeld is het grote stedenbeleid (GSB) waarin OCenW eveneens participeert en waarin door middel van convenanten en prestatieafspraken in samenhang afspraken worden gemaakt over de effectiviteit en kwaliteit van het lokale gedecentraliseerde beleid.

VI Ouders en leerlingen. Medezeggenschap

De leden van de PvdA-fractie missen in de stukken de positie van de ouders en vooral van de leerlingen. Zij vragen te reageren op de conclusies uit een vorig jaar gehouden onderzoek waaruit bleek dat een meerderheid van de ouders meer autonomie van de scholen niet gewenst vindt.

Een dergelijk onderzoek is niet bekend. Wel wordt breed onderkend dat leerlingen en ouders, als partner en als gebruiker van de onderwijsvoorziening een cruciale rol vervullen. Hun rol zal, naarmate de autonomie van scholen toeneemt, alleen maar in belang toenemen. In de notitie *Kwaliteit aan de basis* is erop gewezen dat dit in het bijzonder opgaat voor de wijze waarop scholen verantwoording afleggen over de onderwijsresultaten.

De overheid zal – ook wanneer de autonomie van scholen toeneemt – blijven zorgdragen voor kwaliteitsborging van het onderwijs. Uit de nieuwe werkwijze van de inspectie mag blijken dat deze overheidstaak niet ter discussie staat. Goede communicatie tussen school en gebruikers kan de zorg van ouders wegnemen die uit het aangehaalde onderzoek naar voren komt. Het beleid is daar op gericht. Een concreet voorbeeld daarvan is de voorgenomen oprichting van een onafhankelijk expertisecentrum voor ondersteuning van individuele ouders in de (communicatie)relatie met de school. De landelijke ouderorganisaties zijn bezig met de voorbereiding hiervoor. Komend najaar wordt duidelijk op welke wijze en

op welke termijn het expertisecentrum kan gaan functioneren. Een ander voorbeeld is de ontwikkeling door de inspectie van een op de schoolrapportages in het primair onderwijs gebaseerde kwaliteitskaart voor iedere school. Deze kaart is met name bedoeld voor ouders. Deze opzet en inhoud van deze kaart wordt dan ook in nauwe samenspraak met deze doelgroep ontwikkeld en zal begin 2003 beschikbaar komen. Hieraan voorafgaand wordt uw Kamer in de gelegenheid gesteld een oordeel te geven over de kaart.

Het ingezette beleid zal leiden tot minder overheidsinvloed op de invulling van het onderwijs. Daarbij hoort dat de invloed van leerlingen en ouders bij die invulling toeneemt. De voorgestelde aanpassing van de medezeggenschapswetgeving biedt hiervoor de nodige condities. Het is aan het nieuwe kabinet om te beslissen over een daartoe strekkend wetsvoorstel.

De leden van de CDA-fractie vragen of het klopt dat de ouderorganisaties niet betrokken zijn geweest bij het overleg tussen de bewindslieden en de onderwijsorganisaties over een streefrichting voor het toekomstig onderwijsbeleid.

Over deze streefrichting is overleg gepleegd met vertegenwoordigers van alle relevante onderwijsorganisaties; daaronder dus ook de leerlingenorganisatie LAKS en de landelijke organisaties van ouders in het onderwijs (VOO, NKO, Ouders&Coo en LOBO). Er is daarbij sprake van een gemeenschappelijk geformuleerde streefrichting voor beleid. Deze streefrichting is nader uitgewerkt vanuit respectievelijk de invalshoek van bevoegd gezag, management en onderwijspersoneel en de invalshoek van leerlingen en ouders. Dit heeft geleid tot twee beleidsagenda's: de beleidsagenda Scholen en professionals in stelling voor kwaliteit (brief van 5 juli 2001) en de beleidsagenda Leerlingen en ouders in stelling voor versterkt partnerschap (brief van 26 april 2002).

De leden van de CDA-fractie vragen waarom de staatssecretaris het onderwijs voornamelijk ziet als een afgeleide van economische motieven en kennisoutput en de school in feite als onderneming kwalificeert. Zij vragen of de mening gedeeld wordt dat deze eenzijdige belichting voorbijgaat aan het feit dat de school een gemeenschap vormt waarbij voldoende ruimte en inspraak moet zijn voor de ouders.

De ondernemende school in de beleidsbrieven is geen onderneming in bedrijfseconomische zin. Die school is een moderne, professioneel geleide arbeidsorganisatie die initiatieven neemt om haar maatschappelijke opdracht zo goed mogelijk te vervullen. De kern van deze opdracht is leerlingen gelijke kansen te bieden hun talenten voluit te ontwikkelen rekening houdend met ieders individuele capaciteiten. De betrokkenheid en de invloed van ouders zijn daarbij, zoals hiervoor al opgemerkt, van groot belang. Dit blijkt onder andere uit de notitie *Ouders en de school: versterking van het partnerschap*, die in 2001 aan de Tweede Kamer is aangeboden. In deze notitie zijn voorstellen gedaan om de positie van ouders (en leerlingen) te versterken.

De leden van de D66-fractie verzoeken de regering het voornemen van invoering van de Wet op de ondernemingsraden in het voortgezet en middelbaar beroepsonderwijs alsnog te herzien en het standpunt van ouders, leerlingen en

leerkrachten te respecteren en daarom met een aangepaste Wet op de medezeggenschap te komen, die uitgaat van het principe van ongedeelde medezeggenschap.

De wetsvoorstellen voor de modernisering van de medezeggenschap liggen momenteel voor advies bij de Raad van State. Daarom is het niet opportuun in te gaan op de inhoud van deze voorstellen. Wel wordt er volledigheidshalve op gewezen dat de standpunten binnen het onderwijsveld genuanceerder liggen dan deze leden stellen. Naast de organisaties van schoolbesturen (VSWO en BVE-raad) en schoolleiders (AVS, VVO), is er ook bij de vertegenwoordigers van het onderwijspersoneel (de AOb) draagvlak voor modernisering van de medezeggenschap zoals voorgesteld in de beleidsnotitie *De toekomst van de medezeggenschap in het primair en voortgezet onderwijs en in de BVE sector* (januari 2001). Na ommekomst van het advies van de Raad van State zal het nieuwe kabinet een standpunt innemen over de betrokken wetsvoorstellen.

VII Overige onderwerpen

Doordecentralisatie huisvesting

De leden van de PvdA-fractie voelen weinig voor verplichte doordecentralisatie van de huisvestingsbevoegdheden van gemeenten naar schoolbesturen, zoals vorig jaar met de onderwijsorganisaties afgesproken in het kader van de beleidsagenda *Scholen en professionals in stelling voor kwaliteit* (juli 2001). Zij informeren naar de status van deze afspraken en naar het standpunt van de VNG hierover.

In de beleidsagenda zijn geen afspraken in bovenbedoelde zin gemaakt. Wel is de doordecentralisatie als inhoudelijk gespreksthema op de agenda geplaatst. Daarbij is afgesproken dat als basis voor dit gesprek een verkenning wordt gemaakt van de mogelijkheden en voorwaarden waaronder in eerste instantie schoolbesturen in het voortgezet onderwijs, gemeentelijke bevoegdheden gedeeltelijk of geheel kunnen overnemen. Deze verkenning is ook ingegeven door wat de notitie *Kwaliteit aan de basis* (juli 2001) hierover opmerkt: professionele, zelfbewuste scholen moeten ook meer ruimte krijgen voor besluitvorming over en vormgeving van het gebouw. Zo is het met name voor de scholen in het voortgezet onderwijs van belang dat de betrokken schoolbesturen de verantwoordelijkheid van de gemeenten overnemen voor het algehele onderhoud en de renovatie van de gebouwen.

Via de genoemde verkenning worden de opvattingen en ervaringen van gemeenten en schoolbesturen geïnventariseerd. De verkenning mondt uit in een aantal aanbevelingen, die onderwerp zijn van nader overleg met de betrokken partijen, waaronder ook de VNG. De verkenning wordt uiterlijk eind juni 2002 afgerond en vervolgens aan de Kamer toegezonden.

Kwantitatief informatiebeleid

De leden van de VVD-fractie informeren naar de opzet, doelgroepen (waaronder ouders) en aard van de informatie van de nieuwe website *Onderwijs in Cijfers*.

De Kamer is hierover geïnformeerd bij brief van 12 maart jl. over het kwantitatief informatiebeleid (FEZ/IR/2002/9858). Een voortgangsrapportage is de Kamer bij

brief van 5 juni jl. toegezonden (FEZ/IR/2002/8188). *Onderwijs in Cijfers* is een internetsite die via Kennisnet kan worden geraadpleegd. De primaire doelgroep van de site is het management van scholen. Verkend wordt of de informatie van deze site opengesteld kan worden voor andere groepen, bijvoorbeeld voor ouders en leerlingen.

Project Initiatiefrijke scholen

De leden van de CDA-fractie informeren naar de stand van zaken in het door deze fractie bepleite experiment met regelvrije scholen. Zoals bekend is dit mede aanleiding geweest voor het project *Initiatiefrijke scholen* dat in januari 2001 van start is gegaan. Hieraan nemen 33 scholen in het primair en voortgezet onderwijs deel. Zij zijn door de besturen- en schoolleiderorganisaties voorgedragen.

De eerste fase van het project was verkennend. Het resultaat daarvan heeft zijn neerslag gekregen in de notitie *Kwaliteit aan de basis*. De plannen van scholen voor experimenten en eigen vernieuwingsprojecten zijn in oktober 2001 op een conferentie gepresenteerd, onder de noemer *Ruimte voor initiatief*. Het project bevindt zich nu in de tweede fase. Rond specifieke onderwerpen worden 10 deelprojecten geconcretiseerd. Daarbij is het uitgangspunt: minder regels van bovenaf en meer autonomie voor de instellingen, om vernieuwing van onderop gestalte te geven.

In antwoord op de vraag van de CDA-fractie naar de belangstelling van scholen wordt geconstateerd dat er veel belangstelling en enthousiasme bij de scholen is. In overleg met de onderwijsorganisaties is daarom besloten het project te verbreden. De aard en reikwijdte van de verschillende projecten zijn daarbij van belang. Er zijn verschillende soorten projecten:

- 'Experimentele' projecten die belangwekkend maar kleinschalig zijn, bijvoorbeeld een 'junior high school'.
- 'Verkennende' projecten die in de toekomst wellicht breder ingevoerd kunnen worden, bijvoorbeeld een 'zweedse' brede school.
- 'Vooruitlopende' projecten in meer actuele beleidsthema's, bijvoorbeeld lumpsumfinanciering.

Op 20 juni 2002 werd op de conferentie 'Over de lijnen' van gedachten gewisseld over de ervaringen van het project *Initiatiefrijke scholen*. Daar is teruggeblikt en vooruitgekeken met de initiatiefrijke scholen, vertegenwoordigers van onderwijsorganisaties en anderen uit de onderwijspraktijk. De scholen hebben in de deelprojecten nadrukkelijk meer eigen beleidsruimte gekregen en een meer directe invloed op de vormgeving van het landelijke onderwijsbeleid ervaren. Er werd aandacht gevraagd voor verdere autonomievergroting en deregulering, maar tegelijkertijd werd aangegeven dat er grenzen zijn aan de ruimte die scholen zelf kunnen en willen nemen. Uw Kamer wordt binnenkort geïnformeerd over deze conferentie.

Onderwijsvernieuwing

De leden van de D66-fractie vragen hoe het kabinet staat tegenover het ook door de Onderwijsraad gehouden pleidooi om van onderop scholen meer

ruimte te geven nieuwe concepten uit te proberen. Dit uiteraard in samenspraak tussen bestuur, management, personeel en ouders/leerlingen. Tevens vragen deze leden wanneer daarover voorstellen kunnen worden verwacht.

Meer ruimte voor vernieuwende initiatieven is gewenst; dat die ruimte daadwerkelijk is gegeven blijkt uit de vorige paragraaf. Scholen kunnen zo ervaring opdoen met innoverende ideeën ter verbetering van de onderwijskwaliteit.

Levensbeschouwing als vak

De leden van de CDA-fractie vragen om een reactie op de gedachte om het vak levensbeschouwing op te nemen in het kerncurriculum van scholen voor primair en voortgezet onderwijs.

In het huidige kerncurriculum in het primair onderwijs en in de voorstellen tot aanpassing hiervan (zoals het voorstel van de commissie Wijnen tot aanpassing van de kerndoelen voor het primair onderwijs) is nadrukkelijk plaats ingeruimd voor het leergebied *Oriëntatie op mens en maatschappij*. Binnen dit leergebied bestaat aandacht voor het belang dat leerlingen leren inzien welke normen en waarden geaccepteerd zijn en hoe zij daarnaar zouden moeten handelen. Ook wordt aandacht besteed aan een respectvolle omgang met leerlingen uit andere culturen en met een andere levensovertuiging. In het voortgezet onderwijs is hiervoor ruimte in de vakken maatschappijleer en geschiedenis.

De overheid dient zich in het licht van het beginsel van scheiding van Kerk en Staat, ten aanzien van levensbeschouwing sec terughoudend op te stellen en zich in voorschrijvende zin te beperken tot de hiervoor aangegeven elementen. Daarnaast speelt ook dat we ervoor moeten waken niet van bovenaf scholen te belasten met nieuwe eisen. Dit staat haaks op de beleidsinzet om juist meer ruimte te bieden aan scholen om zelf keuzes te maken, ook in de inhoud van het onderwijsaanbod.

Onderwijsbevoegdheid en schoolleiders

De leden van de D66-fractie vragen of hun mening wordt gedeeld dat een schoolleider die 'van buiten komt' zich moet willen laten bijscholen in het onderwijs als hij of zij daar geen of onvoldoende kennis van heeft.

In de brief van 27 november 2001 (TK 27923, nr 4) is aangegeven dat een onderwijsbevoegdheid voor de functie van directeur of adjunct-directeur niet noodzakelijk is. Deze brief anticepeerde op de formele bekrachtiging via het aanhangige wetsvoorstel op de beroepen in het onderwijs (WBIO). De mogelijkheid beperkt zich tot het bovenschools management of tot een van lesgeven vrijgestelde directeur of adjunct-directeur. Het is daarbij de primaire verantwoordelijkheid van het bevoegd gezag de bekwaamheid van de betrokken schoolleiders te beoordelen. In genoemde brief is opgemerkt dat in voorkomende gevallen een aanvullende specifieke opleiding gericht op het management op de school, aangewezen kan zijn.

Uitzendkrachten

De leden van de SGP-fractie vragen de regering of zij het uit oogpunt van de hechte band tussen leerkracht en leerlingen, wenselijk acht dat scholen de

mogelijkheid krijgen onderwijspersoneel op uitzendbasis in te huren en of deze mogelijkheid te beschouwen is als een noodmaatregel.

Allereerst wordt gewezen op de brief van 20 mei jl. (TK 27 923, nr 9) waarover de kamercommissie een aantal vragen heeft gesteld. Het antwoord op die vragen is in voorbereiding. Verder geldt het volgende.

In de beleidsreactie op het advies van de Onderwijsraad *Wat scholen vermogen* is aangegeven dat de mogelijkheid om uitzendkrachten in te zetten niet alleen is ingegeven door het lerarentekort maar ook met het oog op de autonomievergroting. Het is dan ook geen noodmaatregel. Er blijkt in het veld behoefte aan het voor korte tijd inhuren van personeel zonder dat er sprake is van benoeming. Het kabinet heeft daarom onlangs het wetsvoorstel *Regeling uitzendkrachten in het onderwijs* ter advies voorgelegd aan de Raad van State. In dit wetsvoorstel wordt onder andere duidelijk vastgelegd dat een uitzendkracht aan de wettelijke bevoegdheidseisen moet voldoen. Het advies van de Raad van State wordt naar verwachting op korte termijn uitgebracht.

Het is aan het bevoegd gezag af te wegen of uitzendkrachten gewenst of noodzakelijk zijn. Vanuit pedagogisch perspectief kunnen specifieke omstandigheden een rol spelen, zoals de leeftijd van de leerlingen, de mate waarin sprake is van een kortere of langere inzet van dezelfde uitzendkracht dan wel een wisselende inzet van meerdere uitzendkrachten en de ervaring van de uitzendkracht. De uitzendkracht kan echter ook helpen te voorkomen dat groepen leerlingen naar huis moeten worden gestuurd.

Fasering in autonomie

De leden van de SGP-fractie vragen of fasering in autonomie ook voor de langere termijn van waarde wordt geacht.

Dat dit het geval is, wordt aangegeven in zowel de beleidsreactie op *Wat Scholen Vermogen* als in de brief van 15 maart jl. Fasering in autonomie kan alvast de nodige beleidsruimte geven aan schoolbesturen die over het nodige beleidsvoerende vermogen beschikken en die dit ten volle willen benutten zonder dat men hoeft te wachten tot schoolbesturen met minder vermogen ook zover zijn. Dat kan voor die schoolbesturen een aanzienlijke stimulans zijn en rechtstreeks ten goede komen aan zowel de onderwijskwaliteit als de aantrekkingskracht van die school als werkgever. In dat opzicht verdient fasering in autonomie de komende kabinetsperiode verkenning. Daarbij verdient de aandacht dat er op lange termijn geen structureel verschil ontstaat in ruimte tussen verschillende scholen en schoolbesturen.

Gehoopt wordt hiermee voldoende te zijn ingegaan op de gestelde vragen en gemaakte opmerkingen.

De minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen,
drs. L.M.L.H.A. Hermans

De staatssecretaris van Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen,
drs. K.Y.I.J. Adelmund